

Aleksandra Cofta-Broniewska

Parchanie, gm. Dąbrowa Biskupia,
woj. bydgoskie. Stanowisko 25

Informator Archeologiczny : badania 18, 30-31

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Badania prowadzono w nawiązaniu do wykopów II i III z ub. roku, zmierzając do całkowitego odsłonięcia budowli słupowej kultury pucharów lejkowatych. Założono 3 wykopy o łącznej powierzchni 55 m².

Zarejestrowano 15 obiektów związanych z kulturami pucharów lejkowatych i amfor kulistych, wśród których wystąpiły: 1 bliżej nieokreślony funkcjonalnie rów, 9 tzw. jam gospodarczych oraz 5 dołków postępujących. Dwie pierwsze kategorie obiektów kwalifikowano kulturowo na podstawie kryteriów: stratygraficznych, konsystencyjnych oraz treści wypełniaka /najbardziej zawodne/.

Wydaje się, iż uchwycono południowo-wschodni kraniec osiedla kultury pucharów lejkowatych rejestrując kilka obiektów gospodarczych okalających szczyt chaty słupowej. Uzyskano pewną liczbę materiałów ceramicznych /rów fundamentowy chaty?/. Na podstawie analizy stylistycznej ceramiki osadę można datować na "późną" fazę /analogie do źródeł typu Mierzanowice/ tejże kultury.

Osiedle kultury amfor kulistych założono na powierzchni gleby kopalnej przykrywanej osadą kultury pucharów lejkowatych. Zarejestrowano północno-zachodni jego kraniec, w tym być może fragment zabudowy mieszkalnej /rów fundamentowy chaty?/. Na podstawie analizy stylistycznej ceramiki osadę można datować na "późną" fazę /analogie do źródeł typu Mierzanowice/ tejże kultury.

Badania należy kontynuować.

ORLE, gm. Wejherowo
woj. gdańskie
Stanowiska 1 i 2

Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Badania prowadziła mgr Danuta Król przy współudziale Koła Naukowego Geografów UG pod kierunkiem doc. dr hab. Romana Gołębiowskiego. Konsultantami badań są prof. dr hab. Tadeusz Wiślański i dr Marian Kwapiński. Finansował WKZ w Gdańsku - MA w Gdańsku. Ślady osadnicze z mezolitu, neolitu i wczesnej epoki żelaza.

Stanowisko I

Jednym z celów wspólnych prac archeologiczno-paleogeograficznych była dokładna lokalizacja w terenie dawnych wykopów, w których wg La Baume'a odkryto ślady osady palowej. W tym celu przeprowadzono w pobliżu jeziora Stare Orle wiercenia i założono kilka szurków geomorfologicznych. W jednym z nich odkryto kilka fr. ceramiki /neolitycznej i kultury pomorskiej/, małe fr. kości i 2 wykonane z brzozy ociosane na końcach pale. Materiały luźne odkryte zostały w warstwie muszlowej zalegającej na gł. 75 cm od powierzchni, nad warstwą muszlową zalegała warstwa torfu. Pale natomiast "wbite" były pionowo i przecinały dolną warstwę torfu, warstwę muszlową i wchodziły w warstwę kredy jeziornej. Długość jednego z pali wynosi 1,30 cm.

Materiały przechowywane są w MA w Gdańsku.

Za względu na planowane zagospodarowanie terenów wokół Jeziora Orle prace powinny być kontynuowane.

Stanowisko II

Położone jest na północny zachód od centrum wsi Orle, na wyodrębnionych do wysokości od 30-35 m n.p.m. dwóch terasach rzeki Redy. Założono 5 wykopów o łącznej powierzchni ok. 2,5 ara. Większość materiałów wystąpiła w warstwie humusu współczesnego i w warstwie średnioziarnistego piasku. Odkryto 5 obiektów, w tym 2 zniszczone paleniska. Określenie funkcji 3 pozostałych wymaga szczegółowych analiz. Stanowiska w znacznym stopniu zniszczone są przez głęboką orkę, zwłaszcza w partii południowej.

Uzyskano następujące materiały:

a/ krzemienne, w tym: zbrojniki, skrobacze, fr. łuszczeni i rżeni, wióry i odpłuki - nawiązują one do lewantarsza kultury chojnicko-pieńkowskiej i neolitycznego krzemieniarstwa pomorskiego,

b/ ceramiczne, w tym: fr. ceramiki nawiązującej do ceramiki neolitycznej, kultury pomorskiej.

Materiały przechowywane są w MA w Gdańsku.

Badania zakończone.

PARCHANIE, gm. Dąbrowa Biskupia
woj. bydgoskie
Stanowisko 25

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu
Instytut Prehistorii
Zespół Badań Kujaw

Badania prowadził Zespół Badań Kujaw pod kierownictwem doc. dr hab. Aleksandry Cofty-Broniewskiej. Finansował Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy. Drugi sezon badań. Cmentarzyska kultury ceramiki sznurkowej, kultury przeworskiej oraz kultury prapolskiej. Osady kultury pucharów lejkowatych, kultury amfor kulistych i kultury lużyckiej.

Badania miały na celu osiągnięcie spągu nasypa budowli kurhanowej. Prowadzono je zasadniczo w obrębie powierzchni eksplorowanej w roku ubiegłym.

W efekcie analizy stratygraficznej profilu (jak też wstępnej analizy pozycji stratygraficznej ogółu obiektów oraz źródeł puchomych, można wysunąć hipotezę dwu faz konstrukcji nasypu: starszej - "sznurowej" i młodziej - "przeworskiej". Stwierdzono nadto założenie na istniejącym już nasypie cmentarzyska wczesnośredniowiecznego.

Kurhan kultury ceramiki sznurowej należy do niewielkich obiektów /średnica 4-5 m/ otoczonych rowkiem dookołnym. Obiekt założono na terenie południowej części kulminacji wału wydnowego obok istniejących tutaj - zapewne wczesniej?? - ostadów kultur pucharów lejkowatych i amfor kulistych. Nie zarejestrowano komory, zniszczonej być może przez wyjątkowo częste w tej partii wyniesienia, pochówki choleryczne. Ocenę pozycji genezy i chronologicznej kurhanu należy odłożyć do momentu pełnej analizy planigraficzno-stratygraficznej ogółu źródeł kultury ceramiki sznurowej pozyskanych w efekcie dwuletnich prac badawczych.

Nasyp "młodszy" przykrył w całości kurhan ww., aczkolwiek jego centrum przesunięto nieco na południe. Była to rozległa konstrukcja lekko owalna, o hipotetycznej długości osi orientowanej NE-SW, przy wymiarach 17 x 15 cm. W paru miejscach na otoku stwierdzono użycie zwartej konsystencji ziemi bagiennej oraz kamieni. Pod nasypem?? zarejestrowano 2 obiekty: grób szkieletowy /wyposażony w 5 naczyń, miecz żelazny - rytualnie zgięty oraz 2 przedmioty żelazne silnie skorodowane/, jak też okrągły obiekt zawierający parę fragmentów ceramiki i fragment przedmiotu metalowego. Analiza pierwszego z wymienionych pozwala datować kurhan na okres późnolateński. Zniszczenie nasypu przez wkopy grobów cholerycznych utemożliwia tymczasowo odpowiedź na pytanie: w jakiej relacji do kurhanu pozostały inne pochówki /ciatopalne/ kultury przeworskiej odkrywane wielokrotnie na "złożu wtórnym" w trakcie eksploracji górnych partii nasypu.

W południowej części kurhanu "młodszego" wkopano minimum dwa groby wczesnośredniowieczne. W pierwszym przypadku zarejestrowano względnie całościowo zachowaną komorę grobową z nieboszczykiem złożonym na osi E-W, głową na zachód, wyposażonym w kabłączki skroniowe oraz zdobioną filigranem "ozdobę" srebrną.

W części wschodniej wału wydnowego założono niewielki sondaż, celem zabezpieczenia pozostałości grobu kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich.

Wymagane są niżej prace uzupełniające w kolejnym roku.

PAWŁOWICE, gm. Sięczyca
woj. lubelskie
Stanowisko 1

patrz
okres lateński

PODRZECZE
woj. leszczyńskie
Stanowisko 3

patrz
epoka brązu

POGANICE, gm. Potęgowa
woj. śląskie
Stanowisko 4

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu
Instytut Prähistorii

Badania prowadziła dr Dobrochna Jankowska. Finansował WKZ w Słupsku. Dziesiąty sezon badań. Osada ludności kultury pucharów lejkowatych.

Wznovione po trzyletniej przerwie badania osady w Poganicach miały na celu głównie uzyskanie kontekstu archeologicznego do badań palinologicznych, ewentualnie uzyskanie materiałów do innych analiz specjalistycznych. Na marginesie tychże prac podjęto próbę uchwycenia północnego zasięgu osady.

W celu realizacji pierwszego punktu programu skoncentrowano prace w sąsiedztwie małego, zabagnionego "oczka" w tzw. strefie 10 osady, zakładając wykopy na jego krawędziach oraz w samym "oczku". Ogółem założono 8 wykopów o wymiarach 5 x 2,5 m, z których tylko 2 zostały całkowicie zakończone.

Uzyskane przekroje i efekty wierceń pozwoliły na ustalenie stratygrafii, która - zgodnie z opinią specjalistów - świadczy, że w początkach okresu atlantyckiego wspomniane "oczko" było suchą, kotlinką o średnicy ok. 40 m. Na jej powierzchni zalegała duża ilość kamieni różnej wielkości, zdaniem specjalisty geologa - w układzie naturalnym. Kamienie te przykryte są częściowo kilkoma warstwami osadów torfowych. Pomiedzy kamieniami występuje bardzo licznie materiał archeologiczny kultury pucharów lejkowatych w postaci ułamków naczyń i artefaktów krzemienianych. Ceramika pochodzi z naczyń średnio- i grubościennych, wykonanych zwykle z gliny o gruboziarnistej domieszce piasku i tłuczni. Warunki zalegania zniszczyły fakturę ich powierzchni. Nieliczne tylko ułamki są zdobione, a motywy zdobnicze należą do najprostszych. Relatywnie najczęściej spotyka się motyw pionowych żłobków na brzoścach naczyń pucharowatych, rzadziej podkrążone pasma dotków wykonanych palcem lub patykami.

W materiale krzemienianym zwraca uwagę fakt wykorzystania stosunkowo dużych otoczków krzemienia pomorskiego. Ogólnie jest to inwentarz typowy dla grupy łupawskiej.

Z wyższych warstw wykopów usytuowanych na stoku i krawędzi "oczka" pochodzi materiał kultury pucharów lejkowatych, wykonany według podobnych reguł technologicznych, lecz o nieco bogatszym zdobnicztwie /in. in. pojedynczy fragment zdobiony odciskami sznura dwudzielnego/, co świadczy o dwufazowości osadnictwa neolitycznego w tym rejonie.